

**WAYS OF RENDERING HUMOROUS EFFECT IN THE TARGET TEXT
based on D. Nuhr's work «Das Geheimnis des perfekten Tages»**

**СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ
КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ОРИГІНАЛУ У ПЕРЕКЛАДІ
на матеріалі книги Д. Нура «Das Geheimnis des perfekten Tages»**

Лілія БУКРЕЄВА, Тетяна КОЗАК

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова

lilibuk@ukr.net, anton_kozak@ukr.net

ORCID ID 0000-0003-4568-6192

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2021.831-832.13-18>

The article studies humor in D. Nuhr's work «Das Geheimnis des perfekten Tages», the ways of its expression, as well as the specificity and variety of German humor. It highlights the main ways of rendering the humorous effect in the process of translation from German into Ukrainian.

Humor is a complicated and wide-spread phenomenon of our life, and, therefore, it is investigated in different branches of science. The cognitive abilities of a person enable them to comprehend and create the comic, and these abilities are based on memories, associations and comprehension of metameanings. Being a multifaceted category, humor cannot exist beyond a communicative situation created by a person, and, that is why discourse as a process of natural human communication has become an object of thorough research in the modern language studies. Verbal ways of making the humorous effect in the above-mentioned type of discourse are varied and the effect is produced by using these ways at different language levels. The most common means of producing comic and humorous effects in D. Nuhr's works are such stylistic devices as metaphor, metonymy, hyperbole, etc.

Dieter Nuhr is a representative of the German mentality, which is characterized by certain traits. These characteristic features include: pedantry, law obedience, excessive cleanliness and excessive frugality, which are ridiculed in the works of Dieter Nuhr. The author's irony is a difficult subject for linguistic study, as it is one of the types of the comic category and it is represented by a large number of stylistic means and objects of ridicule, for decoding which the researcher needs to have not only background knowledge, but also good orientation in modern German discourse. A linguocultural study of German humor based on the texts of Dieter Nuhr is carried out with the aim of developing ways of interpreting it for representatives of foreign cultures.

Key words: humor, types of humor, humorous effect rendering in the target text, translation transformations.

Метою даної статті є визначення способів адекватного відтворення гумору в перекладі. У статті розглядається гумор у творі Дітера Нура «Das Geheimnis des perfekten Tages» («Таємниця успішного дня») та способи його вираження. Описуються способи відтворення комічного ефекту в перекладі з німецької мови українською. Актуальність даного дослідження полягає у вивченні механізмів створення комічного ефекту в сучасному німецькому дискурсі. Гумор утворюється внаслідок концептуальної варіативності лексичних значень, неоднозначності деяких синтаксичних конструкцій, полісемії, ідіоматичності. Ці особливості мови дають змогу сприймати висловлення, неправильні з точки зору формальної логіки, як лінгвістично правильні, що і сприяє ірраціональному та парадоксальному мисленню генерувати гумор. У гумористичних текстах яскраво виражена етнокультурна та етнопсихологічна специфіка: у них відображені піддані переоцінці пріоритети та орієнтації, культурні установки та стереотипи, типові для ментальності даної країни. Тому здатність

розуміти гумор ґрунтується не лише на особистих якостях читача, але й на знанні певних ціннісних орієнтирів, прийнятих у цій культурі.

Для досягнення адекватної реакції у свого отримувача доцільно визначити, яким способом автором була створена та чи інша комічна ситуація в оригіналі. Улюбленими стилістичними прийомами Дітера Нура, що створюють комічний ефект, є: парадокс, абсурд, гіпербола, зевгма, порівняння, персоніфікація, порушення причинно-наслідкового зв'язку, трюїзм, наслідування стилю інструкції, створення анахронізму. Використані Дітером Нуром стилістичні прийоми, які створюють комічний ефект, не становлять складнощів для перекладу. Складнішим є відтворення етнокультурних реалій. Відтворити в перекладі гумор у цьому випадку можна лише шляхом створення еквівалентного образу, зрозумілого носіям іншої мовної культури.

Ключові слова: гумор, види гумору, сучасний німецький дискурс, відтворення комічного ефекту в перекладі, перекладацькі трансформації.

Вступ. Гумористичний вид мислення, так само як і художнє мислення, існує завдяки тому, що людський інтелект функціонує не лише на основі формалізованих логіко-математичних знакових систем, але й на основі семантичної багатозначності елементів коду, яким є природна мова. Гумор утворюється внаслідок концептуальної варіативності лексичних значень, неоднозначності деяких синтаксичних конструкцій, полісемії, ідиоматичності. Ці особливості мови дають змогу сприймати висловлення, неправильні з точки зору формальної логіки, як лінгвістично правильні, що і сприяє ірраціональному та парадоксальному мисленню генерувати гумор (*Кулинич, 2000, с. 4*).

З точки зору теорії комунікації гумор є фактом специфічної мовленнєвої поведінки в конкретному мовному соціумі, що полягає у створенні комунікативної ситуації, яка піддає переосмисленню ціннісні орієнтири даного культурного співтовариства. В гумористичних текстах яскраво виражена етнокультурна та етнопсихологічна специфіка: у них відображені піддані переоцінці пріоритети та орієнтації, культурні установки та стереотипи, типові для ментальності даної країни. Тому здатність розуміти гумор ґрунтується не лише на індивідуальних особливостях слухача/читача, але й на знанні певних ціннісних орієнтирів, прийнятих у даній культурі.

Метою даної статті є визначення способів адекватного відтворення в перекладі гумору на матеріалі книги «Das Geheimnis des perfekten Tages» («Таємниця успішного дня») відомого німецького сатирика Дітера Нура.

Актуальність розвідки полягає у загальній спрямованості сучасних перекладацьких досліджень на вияв способів репрезентації специфіки етнокультурних кодів і просторів загалом та доцільності вивчення механізмів створення комічного ефекту в сучасному німецькому дискурсі зокрема.

Методи дослідження. Вивчення механізмів створення комічного ефекту в сучасному німецькому дискурсі і можливих способів його еквівалентного відтворення для реципієнтів іншого мовного та культурного середовища здійснюється шляхом *компаративного аналізу*.

Результати та обговорення. Лінгво-культурологічне дослідження німецького гумору дає змогу визначити способи його тлумачення для представників іншого культурного соціуму. Протягом 20 століття через обставини, що склалися, за німцями в Європі закріпилися деякі стереотипи

відносно ментальних рис їх характеру. Вважається, що німці працьовиті, законослухняні, бережливі, але при цьому вкрай економні, занадто педантичні, і цілком позбавлені почуття гумору. Ця упередженість призводить до того, що ні англієць, ані француз ніколи не цікавиться німецьким гумором. А середньостатистичний німець набагато краще знайомий з іноземними гумористами, ніж представники інших національностей з німецьким гумором, який набагато кращий, ніж слава про нього (Poschardt, 2016). Німці гумор розуміють та сприймають, проте їх гумор не знаходить свого реципієнта за межами країни. Мабуть, на таке невтішне та несправедливе уявлення про німецький гумор впливає відсутність його адекватного перекладу іншими мовами.

Виступи популярного німецького сатирика, актора та шоумена Дітера Нура користуються величезною популярністю у мешканців Німеччини, у телепрограм за його участю найвищі рейтинги, його книги миттєво розкупаються. Він майстерно володіє німецькою літературною мовою, легко поєднуючи високий стиль з просторіччями та іншомовними словами. Провідною рисою гумору в книзі «Das Geheimnis des perfekten Tages» Д. Нура є іронія – глузування, замасковане під зовні благовидною формою. Для створення комічного ефекту він використовує різні стилістичні засоби, залучаючи читача до мовної гри, яка проявляється в ошуканому очікуванні.

Нижче розглядаються засоби створення автором комічного ефекту в оригіналі, варіант еквівалентного перекладу та види перекладацьких трансформацій, що дають змогу створити комічний ефект у перекладі.

Текст оригіналу	Текст перекладу	Перекладацькі трансформації
1. Der Mensch ist zu vielen großen Taten fähig, aber was er wirklich perfekt beherrscht, ist <u>das Liegen</u> (Nuhr, 2015, c. 16). Парадокс	Людина здібна на великі вчинки, але що вона справді вмє робити досконало, так це <u>лежати на дивані</u> .	конкретизація
2. Chemie ist etwas sehr <u>Natürliches</u> (Nuhr, 2015, c. 88). Парадокс	Якщо корисні копалини – це <u>природа</u> , то тоді хімія – це дещо цілком <u>природне</u> .	конкретизація гра слів
3. <u>Türkgücü hat verloren, 0:5 gegen Grafendorf</u> . Die Torschützen des FC Grafendorf lauten: Uhmud, Üzgür, Swereladse, Jawlicek und Ösütgür. Der Name des Schiedsrichters war Heinz Schmidt. Er hatte einen schweren Stand (Nuhr, 2015, c. 118). Парадокс	<u>Турецький</u> клуб Тюркгючю програв <u>німецькому</u> Графендорфу з рахунком 0:5. Автори голів ФК Графендорф: Ухмуд, Юзгюр, Свєрєладзе, Явличек та Йосютгюр. А арбітра звали Хайнц Шмідт. Він був у скрутному становищі.	конкретизація
4. Das Glück sitzt oft da, wo man es am wenigstens vermutet, teilweise sogar in unseren <u>Behörden</u> (Nuhr, 2015, c. 181). Парадокс	Щастя існує іноді десь там, де його менш за все очікуєш, іноді навіть у наших <u>бюрократичних закладах</u> .	конкретизація

<p>5. Die Lernenden arbeiten bis tief in die Nacht, um sich leisten zu können, was man zum Leben am dringendsten braucht, ein iPhone, Wodka und <u>ordentlich was zu rauchen</u>, bevorzugt aus Afghanistan (Nuhr, 2015, c. 278). Парадокс</p>	<p>Студенти працюють допізна, щоб дозволити собі те, що більш за все потрібно для життя: мобілку, горілку та <u>міцну травичку</u>, бажано з Афганістану.</p>	<p>заміна частини мови</p>
<p>6. Ich dusche, also <u>bin</u> ich (Nuhr, 2015, c. 31). Алюзія на відомий афоризм Декарта + іронія над традиційною німецькою охайністю</p>	<p>Я приймаю душ, <u>отже я існую</u>.</p>	<p>збереження форми афоризму, що вже існує в перекладі</p>
<p>7. Wenn man älter wird, stellt sich im Bekanntenkreis immer häufiger die Frage: <u>Begraben oder Brandbestattung?</u> (Nuhr, 2015, c. 22). Абсурдне питання</p>	<p>У колі моїх знайомих з віком все частіше людина ставить собі питання: <u>піддати себе після смерті кремації або дати себе закопати</u>.</p>	<p>логічний розвиток поняття</p>
<p>8. Hitler hat sich im Führerbunker vielleicht nur deshalb erschossen, weil er die Rechnung für die Auslands telefonate <u>seit 1939</u> erhalten hatte (Nuhr, 2015, c. 20). Гіпербола</p>	<p>Мабуть Гітлер тільки тому застрелився у бункері, що отримав платіжку за міжнародні телефонні розмови <u>за 6 років</u>.</p>	<p>конкретизація</p>
<p>9. Der positive Mensch ist nämlich <u>im Rahmen der Evolution</u> ausgestorben. Nur die Misanthropen und Paranoiker überlebten. Heute <u>arbeiten</u> sie als Journalisten (Nuhr, 2015, c. 75). Гіпербола</p>	<p>Оптимісти геть усі повмирали <u>в процесі еволюції</u>... Вижили тільки мізантропи та параноїки. Тепер їх <u>називають</u> журналістами.</p>	<p>використання сталого виразу генералізація</p>
<p>10. Normalerweise <u>schlafe</u> ich wie ein Stein, <u>wie ein Baby</u>, <u>eine Leiche</u> oder ein <u>Regierungsrat im Verkehrsdezernat</u> (Nuhr, 2015, c. 8). Зевзма</p>	<p>Зазвичай я <u>сплю як немовля</u>, <u>сплю як убитий</u>, або як <u>чиновник на засіданні міськради</u>.</p>	<p>використання сталого виразу + еквівалент іншого культурного середовища</p>
<p>11. Ich trinke in Maßen. Mir wird viel <u>zu schnell</u> schlecht, <u>als dass ich mich abfüllen könnte</u> (Nuhr, 2015, c. 56). Порушення причинно-наслідкового зв'язку</p>	<p>Я вмю пити, я знаю міру, бо мені стає погано <u>ще задовго до того, як сп'янію</u>.</p>	<p>конкретизація</p>
<p>12. Ich <u>bin</u> mit Alkohol und Religionen <u>vorsichtig</u> (Nuhr, 2015, c. 57). Приховане порівняння</p>	<p>Я <u>тримаюсь подалі від</u> алкоголю та релігій.</p>	<p>використання сталого виразу</p>
<p>13. Das Rezept ist einfach: <u>Man wirft das Ei</u> in die Pfanne. Fertig. Mein Küchentipp: <u>Ich</u> entferne vorher die Schalen. Es schmeckt dann geschmeidiger (Nuhr, 2015, c. 59). Трюїзм + наслідування стилю інструкції</p>	<p>Рецепт простий: <u>кидаймо яйця</u> на пательню. <u>І все</u> готово. <u>Але</u> моя <u>вам</u> порада: перед тим викидайте шкаралупу. Буде ніжніше на смак.</p>	<p>введення додаткових лексем</p>
<p>14. Schokolade ist Geistesnahrung, legt sich aber <u>nachts zum Ruhen auf die Hüften!</u> (Nuhr, 2015, c. 65). Персоніфікація</p>	<p>Шоколад – це їжа для мозку, але <u>спати</u> він укладається <u>на сідниці</u>.</p>	<p>компресія</p>

<p>15. Ich würde lange Gewänder tragen und barfuß laufen, um das <i>Jesusartige</i> meiner Existenz auch in <i>Outfit und Lifestyle</i> zu offenbaren (Nuhr, 2015, с. 125).</p> <p>Контраст сучасних англiцизмiв з бiблiйною темою</p>	<p>Я носив би довге вбрання i ходив би, як Исус босонiж, щоб додати моєму iснуванню щось <i>божественне</i> в <i>Аутфiтi</i> та <i>Лайфстайлi</i>.</p>	<p>вiдтворення iншомовних слiв (транскрипцiя)</p>
---	--	--

Використані Дітером Нуром стилістичні прийоми, які створюють комічний ефект, не становлять складнощів для перекладу. Складнішим є відтворення етнокультурних реалій. Так, у прикладі 3 пояснити смисл парадоксу для читача перекладу можна лише шляхом введення лексем, які відсутні в оригіналі, тобто шляхом конкретизації: *турецький клуб* програв *німецькому клубу*. Комічний ефект полягає в тому, що прізвища «німецьких» футболістів свідчать про їх турецьке походження. Дослівний переклад у прикладі 4 *Щастя iснує... у закладах* не створює комічного ефекту. Парадокс у перекладі виникає лише за рахунок конкретизації лексеми *Behörden* – *у наших бюрократичних закладах*. У прикладі 7 абсурдність питання, яке ставиться самому собі про власне майбутнє поховання, стає зрозумілою в перекладі лише в результаті логічного розвитку поняття.

Лексеми *Begraben* (закопування) та *Brandbestattung* (кремація) створюють при перекладі іронію лише тоді, коли набувають додаткових смислових компонентів: *дозволити себе після смерті піддати кремації та дати себе закопати* (Казакова, 2001, с. 281). Комізм ситуації в прикладі 10 створює зевгма. Початкові елементи перелічення – *schlafe, wie ein Baby, wie eine Leiche* – легко піддаються перекладу, оскільки в українській мові є аналогічні сталі вирази – *сплю як немовля, сплю як убитий*. Але останній елемент перелічення, що створює в оригіналі комічний ефект – *Regierungsrat im Verkehrsdezernat* перекладається буквально як *урядовий радник у підрозділі, який займається транспортом*. Відтворити в перекладі гумор у цьому випадку можна лише шляхом компресії та створення еквівалентного образу, зрозумілого носіям іншої мовної культури – *чиновник, який спить на засіданнях міськради*. У прикладі 15 комізм ситуації побудований на часовому контрасті. Певну складність для перекладу становить собою okazіоналізм *das Jesusartige*. Для створення контрасту з сучасними англiцизмами – *Аутфит* та *Лайфстайл* вбачається можливим як варіант перекладу okazіоналізму запропонувати варіант – *щось божественне*, оскільки в цьому уривку виразно спостерігається алюзія на бiблiйну тему.

Висновки. Таким чином, для досягнення адекватної реакції у свого отримувача доцільно визначити, яким способом автором була створена та чи інша комічна ситуація в оригіналі. Улюбленими стилістичними прийомами Дітера Нура, що створюють комічний ефект, є: *парадокс, абсурд, гіпербола, зевгма, порівняння, персоніфікація, порушення причинно-наслідкового зв'язку, трюїзм, наслідування стилю інструкції, створення анахронізму*.

Наступним етапом формування адекватного тексту перекладу є пошук у мові перекладу еквіваленту, який створює аналогічний комічний ефект та

викликає аналогічну реакцію у носія іншої мовної культури. З цією метою були запропоновані варіанти перекладу, які включають наступні перекладацькі трансформації: конкретизація, гра слів, заміна частин мови, введення додаткової лексики, логічний розвиток поняття, використання сталого виразу, генералізація, компресія, введення додаткових лексем, транскрипція, створення еквіваленту іншого культурного середовища. Подальше вивчення способів відтворення комічного ефекту оригіналу в перекладі даватиме змогу визначити загальний рівень функціональної тотожності художнього перекладу з його оригіналом.

Список літератури

Кулинич М. А. Семантика, структура и прагматика англоязычного юмора : автореф. дисс. ... докт. культуролог. н. ; специальность : 24.00.04 – прикладная культурология. М. : Московский пед. гос. ун-т, 2000. 37 с.

Poschardt U. Der deutsche Witz wird grandios unterschätzt. *Welt*. 2016. URL: <http://www.erudit.org/revue/meta/1989/v43/n1/003459ar.pdf>.

Казакова Т. А. Практические основы перевода. СПб. : Союз, 2001. 320 с.

Nuhr D. Das Geheimnis des perfekten Tages. Bastei Lübbe AG, Köln. 2015. 307 S.

References

Kulinich, M. A. (2000). *Semantika, struktura i pragmatika angloyazychnogo yumora* [Semantics, structure and pragmatics of English humor]. Abstract of Doctor's degree dissertation. Moscow.

Poschardt, U. (2016). Der deutsche Witz wird grandios unterschätzt [The german joke is terribly underestimated]. *Welt*, available at: <http://www.erudit.org/revue/meta/1989/v43/n1/003459ar.pdf>.

Kazakowa, T. A. (2001). *Prakticheskiye osnovy perevoda* [Practical fundamentals of translation]. Saint Petersburg: Soyuz.

Nuhr, D. (2015). *Das Geheimnis des perfekten Tages* [The secret of the perfect day]. Bastei Lübbe AG, Köln.

УДК 811.111'42:[664:659.1]

THE MENTAL RESOURCE OF MODERN ENGLISH GASTRONOMIC ADVERTISING DISCOURSE МЕНТАЛЬНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ГАСТРОНОМІЧНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ

Тетяна ГАФУ, Ірина ОСОВСЬКА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

t.gafu@chnu.edu.ua, i.osovska@chnu.edu.ua

ORCID ID 0000-0002-4951-178X, ORCID ID 0000-0002-8109-658X

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2021.831-832.18-34>

The article presents the results of the study and comparison of the mental resource of two types of modern English gastronomic discourse – modern gastronomic advertising discourse and modern gastronomic advertising aesthetic discourse. The basic constituents of the conceptual systems of modern English gastronomic advertising and aesthetic discourses – discourse concepts-autochthons, as well as system connections between them, are statistically verified with the help of quantitative methods in linguistics. The reproduction of the established features of the concept systems in cognitive maps has allowed to reveal common and distinctive features in understanding gastronomic advertising discourse by various representatives of the English community – statistically average